

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 26 listopada 2013 r.*

Odwołanie — Konkurencja — Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki — Rynek worków przemysłowych z plastiku — Możliwość przypisania spółce dominującej naruszenia popełnionego przez spółkę zależną — Przewlekłość postępowania przed Sądem — Zasada skutecznej ochrony sądowej

W sprawie C-40/12 P

mającej za przedmiot odwołanie w trybie art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wniesione w dniu 27 stycznia 2012 r.,

Gascogne Sack Deutschland GmbH, dawniej Sachsa Verpackung GmbH, z siedzibą w Wiedzie (Niemcy), reprezentowana przez adwokatów F. Puela oraz L. François-Martina,

wnosząca odwołanie,

w której drugą stroną postępowania jest:

Komisja Europejska, reprezentowana przez F. Castilla de la Torrego oraz N. von Lingena, działających w charakterze pełnomocników, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona pozwana w pierwszej instancji,

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: V. Skouris, prezes, K. Lenaerts, wiceprezes, R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, L. Bay Larsen, M. Safjan, prezesi izb, J. Malenovský, E. Levits, A. Ó Caoimh, J.C. Bonichot, A. Arabadjiev, D. Šváby i M. Berger (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: E. Sharpston,

sekretarz: V. Tourrès, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 5 lutego 2013 r.,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 30 maja 2013 r.,

wydaje następujący

* Język postępowania: francuski.

Wyrok

- 1 Spółka Gascogne Sack Deutschland GmbH, dawniej Sachsa Verpackung GmbH (zwana dalej, w obu przypadkach, „wnoszącą odwołanie”) wnosi w swoim odwołaniu o uchylenie wyroku Sądu Unii Europejskiej z dnia 16 listopada 2011 r. w sprawie T-79/06 Sachsa Verpackung przeciwko Komisji (zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem”), w którym Sąd oddalił jej skargę mającą na celu częściowe stwierdzenie nieważności i zmianę decyzji Komisji C(2005) 4634 wersja ostateczna z dnia 30 listopada 2005 r. dotyczącej postępowania przewidzianego w art. 81 [WE] (sprawa COMP/F/38.354 – Worki przemysłowe) (zwanej dalej „sporną decyzją”) lub, pomocniczo, obniżenie kwoty grzywny nałożonej na nią w tej decyzji.

Ramy prawne

- 2 Rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 [WE] i 82 [WE] (Dz.U. L 1, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 8, t. 2, s. 205), które zastąpiło rozporządzenie Rady EWG nr 17 z dnia 6 lutego 1962 r. pierwsze rozporządzenie wprowadzające w życie art. [81WE] i [82WE] (Dz.U. 13, s. 204 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 8, t. 1, s. 3), stanowi w art. 23 ust. 2 i 3, który zastąpił art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17, co następuje:

„2. Komisja może, w drodze decyzji, nałożyć grzywny na przedsiębiorstwa lub związki przedsiębiorstw, jeżeli umyślnie lub w wyniku zaniedbania:

a) naruszają art. 81 [WE] lub 82 [WE] [...]

[...]

Dla każdego przedsiębiorstwa lub związku przedsiębiorstw biorących udział w naruszeniu grzywna nie przekroczy 10% całkowitego obrotu uzyskanego w poprzedzającym roku obrotowym.

[...]

3. Przy ustalaniu wysokości grzywny uwzględnia się ciężar i czas trwania naruszenia”.

- 3 Wytyczne w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 oraz [art. 65 ust. 5 EWWiS] (Dz.U. 1998, C 9, s. 3 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 8, t. 1, s. 171 - 173, zwane dalej „wytycznymi z 1998 r.”) podlegające stosowaniu w dacie wydania spornej decyzji wskazują w pkt 1, że „[k]wota podstawowa [grzywny] będzie określana w zależności od wagi i trwania naruszenia, które są jedynymi kryteriami, do których istnieje odniesienie w art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17”.
- 4 Jeśli chodzi o wagę naruszenia, pkt 1A akapit pierwszy tych wytycznych przewiduje, że przy ocenie wagi naruszenia należy wziąć pod uwagę charakter naruszenia, jego rzeczywisty wpływ na rynek, tam gdzie może to być zmierzone, oraz rozmiar właściwego rynku geograficznego.
- 5 Zgodnie z akapitem drugim tego samego punktu wytycznych naruszenia są zaliczane do jednej z trzech kategorii: naruszenia o małym znaczeniu, naruszenia poważne oraz bardzo poważne naruszenia. Te ostatnie stanowią zwłaszcza ograniczenia horyzontalne, takie jak „kartele cenowe” i podziały rynku.

Okoliczności powstania sporu i sporna decyzja

- 6 Wnosząca odwołanie jest spółką prawa niemieckiego. W 1994 r. 90% udziałów w jej kapitale zakładowym nabyła Gascogne Deutschland GmbH, spółka zależna należąca w 100% do spółki prawa francuskiego Groupe Gascogne SA (zwanej dalej „Groupe Gascogne”). Pozostałe 10% udziałów zostało nabyte bezpośrednio przez Groupe Gascogne. W 2008 r. spółka zmieniła swoją firmę i stała się Gascogne Sack Deutschland GmbH.
- 7 W 2001 r. British Polythene Industries plc poinformowała Komisję o istnieniu kartelu w sektorze worków przemysłowych.
- 8 W czerwcu 2002 r. Komisja przeprowadziła kontrole, a w lipcu 2002 r. wnosząca odwołanie poinformowała ją o zamiarze współpracy. Komisja wszczęła postępowanie administracyjne w dniu 29 kwietnia 2004 r. i sporządziła pismo w sprawie przedstawienia zarzutów w stosunku do kilku spółek, wśród których w szczególności znajdowała się wnosząca odwołanie.
- 9 W dniu 30 listopada 2005 r. Komisja wydała sporną decyzję, której art. 1 ust. 1 lit. k) stanowi, że wnosząca odwołanie oraz Groupe Gascogne dopuściły się naruszenia art. 81 WE poprzez udział – w przypadku wnoszącej odwołanie od dnia 9 lutego 1988 r. do dnia 26 czerwca 2002 r., natomiast w przypadku przedsiębiorstwa Groupe Gascogne od dnia 1 stycznia 1994 r. do dnia 26 czerwca 2002 r. – w serii porozumień i uzgodnionych praktyk w sektorze plastikowych worków przemysłowych w Belgii, Niemczech, Hiszpanii, Francji, Luksemburgu i Niderlandach, polegających na ustalaniu cen oraz ustanawianiu wspólnych modeli kalkulacji cen, podziale rynków, przyznawaniu kontyngentów sprzedaży, przydzielaniu klientów oraz ustawianiu transakcji i zamówień, uzgodnionym składaniu ofert w niektórych przetargach oraz wymianie indywidualnych informacji.
- 10 Na tej podstawie Komisja nałożyła na wnoszącą odwołanie w art. 2 akapit pierwszy lit. i) spornej decyzji grzywnę w wysokości 13,20 mln EUR, uściślając odnośnie do tej kwoty, że Groupe Gascogne była solidarnie odpowiedzialna do kwoty 9,90 mln EUR.

Zaskarżony wyrok

- 11 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 23 lutego 2006 r. wnosząca odwołanie wystąpiła ze skargą przeciwko spornej decyzji. Zasadniczo wystąpiła ona z żądaniem, aby Sąd stwierdził nieważność tej decyzji oraz, tytułem żądania ewentualnego, obniżył kwotę nałożonej na nią grzywny.
- 12 Na poparcie swojej skargi wnosząca odwołanie podniosła osiem zarzutów. Trzy pierwsze zarzuty, podniesione tytułem żądania głównego, miały na celu stwierdzenie nieważności spornej decyzji i były oparte, po pierwsze, na oczywistym błędzie w ocenie stopnia zaangażowania wnoszącej odwołanie w kartel, po drugie, na braku uzasadnienia spornej decyzji odnośnie do uczestnictwa wnoszącej odwołanie w podgrupie „Niemcy” oraz, po trzecie, na naruszeniu, z jednej strony, art. 81 WE przez to, że Komisja błędnie przypisała praktyki wnoszącej odwołanie jej spółce dominującej, czyli Groupe Gascogne, oraz, z drugiej strony, art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003.
- 13 Pięć pozostałych zarzutów, podniesionych pomocniczo, miało na celu obniżenie kwoty nałożonej grzywny. Zarzut czwarty był oparty na błędzie w ocenie wagi naruszenia; zarzut piąty – na błędzie w ocenie czasu trwania naruszenia; zarzut szósty, przedstawiony dodatkowo, na błędzie w ocenie polegającym na braku uwzględnienia okoliczności łagodzących; zarzut siódmy został oparty na błędzie w ocenie współpracy wnoszącej odwołanie w postępowaniu administracyjnym oraz zarzut ósmy, podniesiony także dodatkowo, oparty został na naruszeniu zasady proporcjonalności.

- 14 Pismem z dnia 20 października 2010 r. wnosząca odwołanie zwróciła się o ponowne otwarcie procedury pisemnej z powodu wystąpienia nowej okoliczności prawnej, a mianowicie wejścia w życie traktatu z Lizbony, a ściślej rzecz ujmując, art. 6 TUE, który podniósł Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej (zwaną dalej „kartą”) do rangi prawa pierwotnego.
- 15 Na rozprawie, która odbyła się w dniu 2 lutego 2011 r., wnosząca odwołanie podniosła, poza zarzutami przedstawionymi w skardze, naruszenie domniemania niewinności usankcjonowanego w art. 48 karty i art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności podpisanej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (zwanej dalej „EKPC”). W tym względzie w pkt 92–93 zaskarżonego wyroku Sąd orzekł:
- „92 [...] zarzut skarżącej oparty na naruszeniu gwarantowanej przez art. 48 karty zasady domniemania niewinności ma charakter dodatkowy względem argumentów przedstawionych w ramach zarzutów powołanych na etapie skargi i nie wykazuje dostatecznie ścisłego związku z argumentami pierwotnie przedstawionymi, w ten sposób aby mógł on być uznany jako wynik zwykłego rozwinięcia debaty w ramach spornego postępowania. Należy zatem uznać, że chodzi w tym przypadku o nowy zarzut.
- 93 Należy zatem ustalić, czy wejście w życie w dniu 1 grudnia 2009 r. traktatu o Unii Europejskiej, a w szczególności art. 6 tego aktu, który przyznaje [k]arcie tę samą moc prawną co traktaty, stanowi nowy fakt uzasadniający wniesienie nowych zarzutów. W tym względzie należy zauważyć, że w dacie przyjęcia [spornej] decyzji zasada domniemania niewinności należała do porządku prawnego Unii i była przez niego gwarantowana w postępowaniach dotyczących naruszeń reguł konkurencji jako ogólna zasada prawa Unii [...]”.
- 16 Sąd wywiódł stąd, że wnosząca odwołanie nie mogła powołać się na zmiany w porządku prawnym Unii poprzez wejście w życie traktatu z Lizbony w celu utrzymywania na etapie rozprawy, iż naruszona została zasada domniemania niewinności.
- 17 Sąd oddalił jako bezzasadne powołane w skardze trzy zarzuty dotyczące stwierdzenia nieważności. Jeśli chodzi w szczególności o pierwszą część zarzutu trzeciego, opartą na naruszeniu art. 81 WE sprowadzającą się do błędnego przypisania przez Komisję praktyk wnoszącej odwołanie jej spółce dominującej, czyli Groupe Gascogne, Sąd przede wszystkim w pkt 87 zaskarżonego wyroku przypominał orzecznictwo Trybunału, z którego wynika, że w przypadku, gdy spółka dominująca posiada 100% kapitału zakładowego swojej spółki zależnej naruszenia reguł konkurencji, istnieje zwykłe domniemanie, w myśl którego ta spółka dominująca wywiera rzeczywiście decydujący wpływ na zachowanie swojej spółki zależnej. Sąd stwierdził następnie w pkt 88 tego wyroku, że jest bezsporne, iż „Groupe Gascogne [posiadała] całość kapitału zakładowego wnoszącej odwołanie, tak że Komisja mogła domniemywać, iż spółka dominująca wywierała decydujący wpływ na swoją spółkę zależną”. Sąd dodał, że Komisja ponadto uściśliła, że „Groupe Gascogne otrzymywała co miesiąc od strony wnoszącej odwołanie informacje, z których wynikało, że spółka ta była funkcjonalnie zintegrowana w obszarze działalności grupy »Elastyczne opakowania« oraz że kierujący tą grupą zasiadywali w ramach »Beiratu«, organu nadzorującego i zarządzającego [wnoszącą odwołanie]”. Po przedstawieniu w pkt 89 tego wyroku argumentów powołanych przez wnoszącą odwołanie w celu odparcia tych dowodów Sąd doszedł do wniosku w pkt 90 zaskarżonego wyroku, że „[n]ależy jednak stwierdzić, iż argumenty te nie są w stanie obalić domniemania, zgodnie z którym Groupe Gascogne miała decydujący wpływ na skarżącą”.

- 18 Odnosnie do drugiej części zarzutu trzeciego, opartej na naruszeniu art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 polegającego na tym, że przy obliczaniu części grzywny nałożonej w związku z naruszeniem popełnionym w okresie od dnia 9 lutego 1988 r. do dnia 31 grudnia 1993 r. Komisja nie przestrzegając górnego pułapu 10% obrotu danego przedsiębiorstwa, Sąd orzekł w pkt 108 i 109 zaskarżonego wyroku, że:
- „108[...] w sytuacji dokonania rozgraniczenia pomiędzy pierwszym okresem, w odniesieniu do którego odpowiedzialność za naruszenie ponosi wyłącznie spółka zależna, a drugim okresem, w odniesieniu do którego spółka dominująca ponosi solidarną odpowiedzialność wespół ze spółką zależną z tytułu naruszenia, art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 nie nakłada na Komisję obowiązku ustalenia, czy ta część grzywny, za którą spółka dominująca nie ponosi solidarniej odpowiedzialności z tytułu jej uiszczenia, przekracza 10% własnych obrotów spółki zależnej. Jedynym celem określenia pułapu, o którym jest mowa w tym przepisie, jest zapobieżenie nałożeniu nadmiernej grzywny, mając na uwadze ogólną wielkość podmiotu gospodarczego w dniu wydania decyzji. Obroty spółki, która samodzielnie ponosi odpowiedzialność za naruszenie, na dzień, w którym miało miejsce naruszenie bądź w momencie nałożenia grzywny, mają w tym względzie jedynie ograniczone znaczenie.
- 109 Okoliczność, że Komisja w swojej wcześniejszej praktyce decyzyjnej odmiennie stosowała ten przepis, co się okazało korzystne dla wspomnianej spółki, nie ma żadnego wpływu na ten wniosek. Jak zauważa Komisja, wystarczy w tym względzie stwierdzić, że nie jest ona związana swoją wcześniejszą praktyką decyzyjną, ponieważ nie stanowi ona ram prawnych dla obliczania grzywien [...]”.
- 19 Sąd również oddalił pięć pozostałych zarzutów podniesionych tytułem pomocniczym i mających na celu obniżenie kwoty grzywny. Odnosnie w szczególności do pierwszej części zarzutu czwartego, opartej na uwzględnieniu przez Komisję przy obliczaniu wysokości grzywny konkretnego wpływu naruszenia na rynek, podczas gdy był on niemożliwy do zmierzenia, Sąd orzekł w pkt 117 zaskarżonego wyroku, że, „jak wynika to z treści wytycznych [z 1998 r.], przy ocenie wagi naruszenia jego rzeczywisty wpływ na rynek jest brany pod uwagę wyłącznie wtedy, gdy może to być zmierzone”. W pkt 118 tego wyroku Sąd na tej podstawie odrzucił argument wnoszącej odwołanie, zgodnie z którym Sąd powinien obniżyć kwotę grzywny nałożoną przez Komisję, jeżeli wywierane oddziaływanie naruszenia na rynek jest niewymierne. W tym kontekście Sąd dokonał rozróżnienia między niniejszą sprawą a powołanym przez wnoszącą odwołanie postępowaniem, w którym wydano wyrok z dnia 5 kwietnia 2006 r. w sprawie T-279/02 Degussa przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-897. W tym celu Sąd stwierdził w pkt 119 tego samego wyroku, że „w niniejszej sprawie, z jednej strony, Komisja nie twierdzi, że jest w stanie zmierzyć oddziaływanie naruszenia na rynek, a, z drugiej strony, skarżąca nie podniosła żadnego argumentu, ani nie przedstawiła żadnych dowodów, które mogłyby wykazać, że kartel rzeczywiście nie miał żadnych skutków, a w konsekwencji nie oddziaływał na rynek”.
- 20 Po przeprowadzeniu analizy wszystkich zarzutów podniesionych przez skarżącą na poparcie swojej skargi Sąd oddalił skargę w całości.

Żądania stron i postępowanie przed Trybunałem

- 21 Wnosząca odwołanie wnosi do Trybunału o:
- tytułem żądania głównego – uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do Sądu celem wydania orzeczenia w przedmiocie konsekwencji finansowych wynikłych dla wnoszącej odwołanie wskutek przekroczenia przez Sąd rozsądnego terminu do wydania orzeczenia;
 - tytułem żądania pomocniczego – obniżenie kwoty grzywny nałożonej przez Komisję na wnoszącą odwołanie celem uwzględnienia rzeczonych konsekwencji finansowych;

— obciążenie Komisji kosztami postępowania.

22 Komisja wnosi do Trybunału o:

— oddalenie odwołania oraz

— obciążenie wnoszącej odwołanie kosztami postępowania.

23 Pismem z dnia 11 września 2012 r. wnoszącą odwołanie, na podstawie art. 42 § 2 akapit pierwszy regulaminu postępowania przed Trybunałem w brzmieniu obowiązującym w tej dacie, wystąpiła o ponowne otwarcie ustnego etapu postępowania z uwagi na wystąpienie nowej okoliczności, czyli znalezienie się przez nią w bardzo deficytowej sytuacji finansowej.

24 Na podstawie art. 24 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i art. 61 swojego regulaminu postępowania Trybunał zwrócił się do stron, do Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej oraz do państw członkowskich o odpowiedź na pytania dotyczące kryteriów pozwalających na dokonanie oceny rozsądnego charakteru czasu trwania postępowania przed Sądem, jak również środków pozwalających przeciwdziałać skutkom przewlekłości tego postępowania.

W przedmiocie odwołania

W przedmiocie zarzutu pierwszego

Argumentacja stron

25 Wnosząca odwołanie w drodze swojego pierwszego zarzutu twierdzi, że, nie wyciągając konsekwencji z wejścia w życie traktatu z Lizbony w dniu 1 grudnia 2009 r., a w szczególności art. 6 TUE przyznającego karcie taką samą moc prawną jak traktaty, Sąd naruszył prawo. Jej zdaniem Sąd pominął fakt, że chodziło tu o nową okoliczność w rozumieniu art. 48 § 2 akapit pierwszy regulaminu postępowania oraz że ta okoliczność uprawniała wnoszącą odwołanie do powołania się w toku postępowania na nowy zarzut oparty na gwarantowanym przez art. 48 karty domniemaniu niewinności. Zdaniem wnoszącej odwołanie domniemanie pozwalające na przypisanie spółce dominującej posiadającej 100% kapitału zakładowego spółki zależnej antykonkurencyjnego zachowania tej spółki zależnej stanowi bowiem niezgodne z kartą domniemanie winy.

26 Komisja odpira argument, że zarzut ten jest zbyt ogólny, ponieważ nie zawiera wyjaśnienia powodu, dla którego wejście w życie traktatu z Lizbony miałoby stanowić nową okoliczność prawną i że stąd zarzut ten jest bezzasadny.

Ocena Trybunału

27 Na wstępie należy stwierdzić, że wnosząca odwołanie nie podnosi w nim, iż w skardze wszczynającej postępowanie uczyniła jakiekolwiek odesłanie do karty.

28 Jeśli chodzi o kwestię, czy wejście w życie traktatu z Lizbony należało było uznać – jak to podnosi wnosząca odwołanie – za okoliczność wynikłą w toku postępowania przed Sądem, która z tego powodu miała uzasadniać, zgodnie z art. 48 § 2 akapit pierwszy regulaminu postępowania przed Sądem, podniesienie nowych zarzutów, należy przypomnieć, że Trybunał już orzekł, iż to wejście w życie zawierające w sobie włączenie karty do prawa pierwotnego Unii nie może być uznane jako nowa okoliczność prawna w rozumieniu art. 42 § 2 akapit pierwszy regulaminu postępowania przed Sądem. W tym kontekście Trybunał podkreślił, że nawet jeszcze przed wejściem w życie tego traktatu

wielokrotnie stwierdził on, iż prawo do rzetelnego procesu takie, jakie wynika w szczególności z art. 6 EKPC, stanowi prawo podstawowe, które Unia Europejska przestrzega jako zasadę ogólną zgodnie z art. 6 ust. 2 TUE (zob. w szczególności w wyrok z dnia 3 maja 2012 r. w sprawie C-289/11 P Legris Industries przeciwko Komisji, pkt 36).

- 29 Ta wykładnia zaprezentowana przez Trybunał dla celów stosowania swojego regulaminu postępowania odnosi się *mutatis mutandis* do odpowiednich przepisów regulaminu postępowania przed Sądem.
- 30 W każdym razie orzecznictwo wydane po wejściu w życie traktatu z Lizbony potwierdziło, że domniemanie, zgodnie z którym spółka dominująca posiadająca całość albo prawie całość kapitału zakładowego swojej spółki zależnej rzeczywiście wywiera na nią decydujący wpływ, jest niezgodne z zasadą domniemania niewinności (zob. podobnie wyroki: z dnia 19 lipca 2012 r. w sprawach połączonych C-628/10 P i C-14/11 P Alliance One International i Standard Commercial Tobacco przeciwko Komisji oraz Komisja przeciwko Alliance One International i in., pkt 46, 47, 108, 113; z dnia 18 lipca 2013 r. w sprawie C-501/11 P Schindler Holding i in. przeciwko Komisji, pkt 108–111 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 31 W tych okolicznościach zarzut pierwszy przywołany przez wnoszącą odwołanie w jego uzasadnieniu odwołania winien zostać oddalony jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu drugiego

- 32 Drugi zarzut odwołania składa się z dwóch części. Pierwsza jest oparta na naruszeniu przez Sąd obowiązku uzasadnienia swojego wyroku w zakresie dotyczącym oddalenia argumentów powołanych przez wnoszącą odwołanie w celu wykazania swojej autonomii handlowej. Druga część oparta jest na naruszeniu prawa, jakiego miał dopuścić się Sąd, nie nakładając sankcji za brak uzasadnienia spornej decyzji w zakresie dotyczącym obliczenia pułapu nałożonej grzywny.

W przedmiocie pierwszej części zarzutu drugiego

– Argumentacja stron

- 33 Wnosząca odwołanie twierdzi, że Sąd w pkt 89 zaskarżonego wyroku odnosi się do różnych argumentów powołanych przez nią w celu wykazania, że Groupe Gascogne nie sprawowała rzeczywistej kontroli nad jej polityką handlową. Tymczasem w pkt 90 tego wyroku Sąd ogranicza się do oddalenia tych argumentów w lapidarny sposób, posługując się stereotypową formułą „Należy jednak stwierdzić, że [...]”, bez zbadania każdego z nich ani wskazania powodów, dla których uznał on, iż nie miały one dostatecznej mocy dowodowej. W ten sposób Sąd naruszył obowiązek uzasadnienia ciążyący na nim na podstawie utrwalonego orzecznictwa.
- 34 Komisja odpowiada, że obowiązkowi Sądu w zakresie uzasadniania swoich orzeczeń nie należy interpretować w ten sposób, iż jest on zobowiązany do szczegółowego odniesienia się do każdego przedłożonego mu przez stronę argumentu, a w szczególności wówczas, gdy wspomniany argument nie jest sformułowany w wystarczająco jasny i precyzyjny sposób, co miało jej zdaniem miejsce w przypadku rozważań przedstawionych przez wnoszącą odwołanie przed Sądem.

– Ocena Trybunału

- 35 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału spoczywający na Sądzie na mocy art. 36 i art. 53 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości obowiązek uzasadnienia nie nakazuje Sądowi dostarczenia wyjaśnienia, które podejmuje w sposób wyczerpujący punkt po punkcie argumentację przedstawioną przez strony sporu. Uzasadnienie może być zatem dorozumiane, pod warunkiem że

umożliwia ono zainteresowanym poznanie podstaw, na których został oparty zaskarżony wyrok, a Trybunałowi dostarcza elementów wystarczających do dokonania kontroli w trybie odwołania (zob. w szczególności ww. wyroki: w sprawach połączonych *Alliance One International i Standard Commercial Tobacco przeciwko Komisji i Komisja przeciwko Alliance One International i in.*, pkt 64).

- 36 W niniejszej sprawie Sąd przedstawił w pkt 78–82 zaskarżonego wyroku przytoczoną przez wnoszącą odwołanie argumentację, w myśl której Komisja, dla możliwości przypisania praktyki spółki zależnej jej spółce dominującej, musi wykazać, że spółka dominująca faktycznie określała zachowania swojej spółki zależnej na rynku, czego w niniejszej sprawie ta instytucja nie uczyniła.
- 37 Sąd w odpowiedzi na tę argumentację przede wszystkim przypomniał w pkt 87 zaskarżonego wyroku utrwalone orzecznictwo Trybunału, z którego wynika, że w przypadku gdy spółka dominująca posiada 100% kapitału zakładowego spółki zależnej, która dopuściła się naruszeń reguł konkurencji, istnieje domniemanie wzruszalne, według którego ta spółka dominująca rzeczywiście wywiera decydujący wpływ na zachowanie swojej spółki zależnej.
- 38 Sąd stwierdził następnie, że wnosząca odwołanie była spółką zależną w 100% spółki *Groupe Gascogne*, co było już wystarczające dla uzasadnienia zastosowania ww. domniemania. Zwrócił on również uwagę na pewne dodatkowe poszlaki, które Komisja przedstawiła w tym kontekście.
- 39 Sąd, po dokonaniu wyliczenia w pkt 89 zaskarżonego wyroku, wyraźnie stwierdził w jego pkt 90, że konkretne dowody powołane przez wnoszącą odwołanie w celu wykazania swojej autonomii nie były w stanie podważyć domniemania, zgodnie z którym *Groupe Gascogne* wywierała na wnoszącą odwołanie decydujący wpływ. Sąd stwierdził w tym względzie, że spółka wnosząca odwołanie ograniczyła się jedynie do przedstawienia niepopartych jakimikolwiek dowodami twierdzeń.
- 40 Jak to podkreślił rzecznik generalny w pkt 63 swojej opinii, Sąd wprawdzie nie odwołał się w sposób wyraźny do ciężącego na wnoszącej odwołanie obowiązku obalenia domniemania, przywołanego w pkt 87 zaskarżonego wyroku, niemniej jednak zawarty w pkt 88–90 tego wyroku tok myślenia stanowi odtworzenie w sposób jasny i jednoznaczny etapów rozumowania Sądu, które doprowadziło do oddalenia dowodów przedstawionych przez wnoszącą odwołanie.
- 41 W tych okolicznościach uzasadnienie przyjęte przez Sąd w pkt 87–90 zaskarżonego wyroku jest wystarczające, aby umożliwić wnoszącej odwołanie poznanie podstaw, na których opiera się ten wyrok, a Trybunałowi – dostarczyć danych wystarczających dla dokonania kontroli sprawowanej przezeń w ramach odwołania.
- 42 Pierwsza część zarzutu drugiego musi zatem zostać oddalona jako bezzasadna.

W przedmiocie części drugiej zarzutu drugiego

– Argumentacja stron

- 43 Wnosząca odwołanie przypomina, że przed Sądem podważała kwotę 3,3 mln EUR, do której zapłaty sama była zobowiązana tytułem grzywny i która odpowiada okresowi od dnia 9 lutego 1988 r. do dnia 31 grudnia 1993 r., kiedy to jej udziały nie znajdowały się w posiadaniu *Groupe Gascogne*, podnosząc, że kwota ta przekracza określony w art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 pułap 10% obrotu uzyskanego przez dane przedsiębiorstwo w poprzedzającym roku obrotowym. Wnosząca odwołanie w tym względzie oparła się na decyzji Komisji C(2003) 4570 wersja ostateczna z dnia 10 grudnia 2003 r. dotyczącej postępowania na mocy art. 81 [WE] oraz art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/E-2/37.857 – *Nadtlenki organiczne*), której streszczenie opublikowano w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* z dnia 30 kwietnia 2005 r. (Dz.U. L 110, s. 44, zwanej dalej „decyzją w sprawie nadtlenków organicznych”) i z której wynikało, że w przypadku dokonania przez Komisję

rozdzielenia między okresem, w którym odpowiedzialność za swoje praktyki ponosi wyłącznie spółka zależna oraz okresem, w odniesieniu do którego spółka dominująca przejmująca nad nią kontrolę staje się odpowiedzialna z tytułu praktyk swojej spółki zależnej, pułap 10% obrotu uzyskanego w poprzedzającym roku obrotowym należy oceniać oddzielnie dla tych dwóch spółek.

- 44 Wnosząca odwołanie utrzymuje w swoim odwołaniu, że – ograniczając się do stwierdzenia w pkt 109 zaskarżonego wyroku, iż Komisja nie jest związana swoją wcześniejszą praktyką decyzyjną, Sąd naruszył prawo. Powinien on bowiem był ukarać Komisję za zmianę swojej praktyki bez uzasadnienia w sposób szczegółowy i jednoznaczny takiej zmiany w podejściu. Wnosząca odwołanie opiera się w tym względzie na wyroku z dnia 29 września 2011 r. w sprawie C-521/09 P Elf Aquitaine przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-8947, pkt 167.
- 45 Według Komisji sam fakt, że mogła ona we wcześniejszej decyzji przyjąć inne podejście, nie świadczy jeszcze o „ustanowieniu praktyki zwyczajowej”. Sytuacja znajdująca się u podstaw niniejszego sporu nie miała nic wspólnego z sytuacją, w następstwie której został wydany powołany przez wnoszącą odwołanie wyrok, w którym Trybunał oparł się na wyjątkowych okolicznościach (ww. wyrok w sprawie ELF Aquitaine przeciwko Komisji, pkt 165, 167).

– Ocena Trybunału

- 46 Na wstępie należy przypomnieć, że przewidziany w art. 296 akapit drugi TFUE obowiązek uzasadnienia stanowi istotny wymóg proceduralny, który należy odróżnić od kwestii zasadności uzasadnienia, wchodzącej w zakres materialnej zgodności z prawem spornego aktu (zob. w szczególności ww. wyrok w sprawie Elf Aquitaine przeciwko Komisji, pkt 146 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 47 W niniejszej sprawie wnosząca odwołanie podważała przed Sądem zasadność metody wykorzystanej przez Komisję w spornej decyzji w celu obliczenia kwoty grzywny, do której zapłaty jest ona sama zobowiązana. Wnosząca odwołanie w celu wzmocnienia swojej argumentacji powołała się na decyzję w sprawie nadtlenków organicznych, bez podważenia przy tym nieadekwatnego charakteru uzasadnienia spornej decyzji w tej kwestii.
- 48 W pkt 107 i 108 zaskarżonego wyroku Sąd przeprowadził w świetle art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 analizę zasadności metody, jaką wykorzystwała Komisja, i oddalił argumentację wnoszącej odwołanie co do istoty.
- 49 Sąd jedynie tytułem uzupełniającym wskazał w pkt 109 zaskarżonego wyroku, że okoliczność, iż Komisja w swojej wcześniejszej praktyce decyzyjnej w inny sposób zastosowała art. 23 ust. 2, co okazało się korzystne dla danej spółki, nie ma żadnego wpływu na wykładnię tego przepisu, jakiej zdaniem Sądu należy dokonać.
- 50 Tymczasem w części drugiej zarzutu drugiego wnosząca odwołanie w żaden sposób nie podważa analizy prawnej przeprowadzonej przez Sąd w pkt 107 i 108 zaskarżonego wyroku, lecz podnosi naruszenie prawa, którego miał się dopuścić Sąd w pkt 109 tego wyroku, odstępując od ukarania niewystarczającego charakteru uzasadnienia spornej decyzji w kontekście różnic, jakie ona przedstawia w porównaniu z decyzją w sprawie nadtlenków organicznych.
- 51 Ta część zarzutu wprowadza w ten sposób nowy argument polegający na podważeniu odpowiedniego charakteru uzasadnienia spornej decyzji w zakresie metody obliczenia wykorzystanej przez Komisję w celu określenia wskazanego w przepisach pułapu 10%.
- 52 Wynika stąd, że argument ten należy uznać za niedopuszczalny, ponieważ właściwość Trybunału w ramach odwołania jest ograniczona co do zasady do oceny rozstrzygnięcia prawnego zastosowanego względem zarzutów roztrząsanych w instancji rozpatrującej sprawę co do istoty.

- 53 Wnosząca odwołanie nie może ponadto utrzymywać – jak to czyniła na rozprawie – że druga część zarzutu drugiego odnosi się do naruszenia prawa, którego miał dopuścić się Sąd przy wykładni art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003.
- 54 W odwołaniu rzeczona część zarzutu jest bowiem oparta dosłownie na „braku uzasadnienia”. Ponadto wnosząca odwołanie w swojej argumentacji powołuje się na pkt 109 zaskarżonego wyroku, który ogranicza się do przypomnienia, że Komisja nie jest związana swoją wcześniejszą praktyką decyzyjną i który nie zawiera żadnej wykładni art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003.
- 55 Mając na względzie powyższe uwagi, nie można uwzględnić drugiej części zarzutu drugiego. W konsekwencji zarzut ten należy w całości oddalić.

W przedmiocie zarzutu trzeciego

Argumentacja stron

- 56 Wnosząca odwołanie w pierwszej części swojego zarzutu trzeciego utrzymuje, że Sąd pominął stwierdzenie naruszenia popełnionego – w jej opinii – przez Komisję w świetle swojego obowiązku uzasadnienia spornej decyzji w zakresie konkretnego wpływu naruszenia na rynek.
- 57 Wnosząca odwołanie przyznaje, że, zgodnie z wytycznymi z 1998 r. według wykładni dokonanej przez Trybunał, Komisja nie ma obowiązku wykazania konkretnego wpływu na rynek w przypadku, gdy naruszenie jest zakwalifikowane – jak w niniejszej sprawie – jako bardzo poważne. Przypomina ona, że uwzględnienie takiego dodatkowego czynnika pozwala jednak Komisji na podwyższenie podstawowej kwoty grzywny.
- 58 Tymczasem uzasadnienie spornej decyzji nie jest jednoznaczne w tym względzie. Poświęcając całą analizę kwestii wpływu naruszenia, podczas gdy nie była ona do tego zobowiązana, Komisja wzbudziła wątpliwość co do kwestii, czy to kryterium zostało uwzględnione w celu podwyższenia podstawowej kwoty grzywny. Ponadto wątpliwość taką dodatkowo uzasadnia fakt, że Komisja uznała, z jednej strony, iż wpływ na rynek był niemożliwy do zmierzenia oraz, z drugiej strony, że wpływ ten mógł zostać dorozumiany na podstawie okoliczności wprowadzenia w życie porozumień o znamionach zмовы. W ten sposób uniemożliwiono wnoszącej odwołanie skuteczne przygotowanie swojej obrony. Sąd – bez dokonania kontroli uzasadnienia spornej decyzji – przedstawił ze swojej strony nielogiczne i nieadekwatne uzasadnienie.
- 59 Wnosząca odwołanie w drugiej części zarzutu trzeciego zarzuca Sądowi, że nie ukarał on naruszenia prawa popełnionego przez Komisję ze względu na to, iż z samej okoliczności wprowadzenia w życie porozumień o znamionach zмовы wyciągnęła ona wniosek co do rzeczywistego oddziaływania na rynek, nie dostarczając – wbrew wymogom wynikającym z orzecznictwa – konkretnych, wiarygodnych i dostatecznych ku temu poszlak.
- 60 Komisja uważa, że zarzut ten w swoich obu częściach jest niedopuszczalny, ponieważ nie został on podniesiony w pierwszej instancji. Wnosząca odwołanie ograniczyła się bowiem przed Sądem do stwierdzenia, że, podobnie jak jej udział w naruszeniu, jego wpływ był również ograniczony.

Ocena Trybunału

- 61 W celu dokonania oceny dopuszczalności zarzutu trzeciego odwołania należy przypomnieć argumentację przytoczoną w pierwszej instancji przez wnoszącą odwołanie odnośnie do kwestii konkretnego wpływu naruszenia na rynek.

- 62 Kwestia ta została poruszona przed Sądem w ramach zarzutu czwartego, który był podniesiony w celu uzyskania obniżenia kwoty grzywny i został oparty na utrzymywanym błędzie w ocenie, jakiego miała się dopuścić Komisja odnośnie do wagi naruszenia. Jak zatem wynika z pkt 113–115 zaskarżonego wyroku, wnosząca odwołanie, po pierwsze, zarzucała Komisji uznanie, z naruszeniem wytycznych z 1998 r., że dla wykazania wagi naruszenia nie jest konieczne, aby jego wpływ mógł być zmierzony. Po drugie, twierdziła ona, że Komisja miała jednak zamiar wykazania konkretnych skutków kartelu, ponieważ podniosła pewną liczbę praktyk, co do których wnosząca odwołanie utrzymywała, że nie brała w nich udziału, co jej zdaniem powinno być zostać uwzględnione przy ocenie wagi przypisywanego jej naruszenia. Po trzecie, wnosząca odwołanie twierdziła, że Komisja sama przyznała, iż dokładne zmierzenie konkretnego wpływu było niemożliwe, co w jej opinii uzasadniało obniżenie grzywny.
- 63 Należy zatem uznać, że zawarta w pierwszej części zarzutu trzeciego odwołania argumentacja oparta przez wnoszącą odwołanie na utrzymywanym braku uzasadnienia spornej decyzji jest nowa, ponieważ wnosząca odwołanie nie powołała się w pierwszej instancji na trudności ani w zrozumieniu tej decyzji, ani w przygotowaniu obrony.
- 64 Z powodów przypomnianych w pkt 52 niniejszego wyroku tę część zarzutu należy odrzucić jako niedopuszczalną.
- 65 Odnośnie do drugiej części zarzutu trzeciego opartej na braku stwierdzenia przez Sąd naruszenia prawa, jakie miała popełnić Komisja przy okazji oceny istnienia wpływu na rynek, wystarczy stwierdzić, że w świetle przytoczonej w pierwszej instancji przez wnoszącą odwołanie argumentacji, takiej, jaką przypomniano w pkt 62 niniejszego wyroku, należy ją również uznać za nową. W związku z powyższym, z tych samych powodów, które przedstawiono w pkt 52 niniejszego wyroku, jest ona niedopuszczalna.
- 66 Ponieważ żadna z obu części zarzutu trzeciego odwołania nie jest skuteczna, należy zarzut ten odrzucić.

W przedmiocie zarzutu czwartego

Argumentacja stron

- 67 Wnosząca odwołanie w tym zarzucie podnosi, że w niniejszej sprawie naruszono jej prawo podstawowe do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie zagwarantowane w art. 6 EKPC.
- 68 Wnosząca odwołanie przypomina, że postępowanie przed Sądem rozpoczęło się w dniu 23 lutego 2006 r. i zakończyło się w dniu 16 listopada 2011 r. Podkreśla ona, że pomiędzy zakończeniem procedury pisemnej a pierwszą informacją, jaką otrzymała odnośnie do stanu sprawy, Sąd pozostawał przez długi okres bezczynny.
- 69 W jej opinii ani złożoność niniejszej sprawy, ani objętość jej akt, ani liczba przedsiębiorstw, których ona dotyczy, czy też wielość języków postępowania nie mogą uzasadniać kompletnej bezczynności Sądu w niniejszej sprawie w rzeczonym okresie.
- 70 Wnosząca odwołanie twierdzi, że w chwili wniesienia do Sądu swojej skargi o stwierdzenie nieważności spornej decyzji postanowiła nie płacić od razu nałożonej na nią grzywny i musiała w zamian zaakceptować zapłatę odsetek od nałożonej grzywny oraz ustanowić gwarancję bankową. Ta przewlekłość postępowania wywołała skutek w postaci zwiększenia kosztów związanych z podjęciem takich kroków.

- 71 Wnosząca odwołanie zwraca się zatem do Trybunału o uchylenie zaskarżonego wyroku albo, tytułem żądania pomocniczego, o obniżenie kwoty nałożonej na nią grzywny dla uwzględnienia tych konsekwencji finansowych, biorąc pod uwagę ciężar finansowy, jaki musiała udźwignąć z powodu naruszenia jej prawa do przestrzegania rozsądnego terminu na wydanie orzeczenia.
- 72 Na wstępie Komisja twierdzi, że zarzut ten jest niedopuszczalny, ponieważ nie został on podniesiony na rozprawie przed Sądem.
- 73 Komisja uważa co do istoty, że w przypadku przekroczenia rozsądnego terminu w ramach skargi sądowej skierowanej przeciwko decyzji nakładającej grzywnę na przedsiębiorstwo w związku z naruszeniem reguł konkurencji odpowiednia reakcja powinna przyjąć formę nie obniżenia kwoty nałożonej grzywny, lecz formę skargi o odszkodowanie. Tytułem uzupełnienia Komisja podnosi, iż jeżeli Trybunał miałby orzec, że miało miejsce naruszenie zasady rozsądnego terminu i że wymaga ono reakcji polegającej na obniżeniu grzywny, obniżenie to powinno mieć symboliczny charakter.

Ocena Trybunału

– W przedmiocie dopuszczalności

- 74 Jak wynika z art. 58 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości i z jego orzecznictwa, Trybunał w ramach odwołania jest właściwy do zbadania, czy Sąd naruszył procedurę, co wpłynęło niekorzystnie na interesy wnoszącego odwołanie (zob. w szczególności wyrok z dnia 16 lipca 2009 r. w sprawie C-385/07 P *Der Grüne Punkt - Duales System Deutschland* przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-6155, pkt 176).
- 75 Odnosnie do naruszenia powołanego w ramach niniejszego odwołania należy przypomnieć, że niezależnie od okoliczności, iż wnosząca odwołanie powołuje się na art. 6 ust. 1 EKPC, art. 47 akapit drugi karty, który jest odpowiednikiem tego przepisu EKPC, stanowi, że „[każdy] ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy”. Jak już wielokrotnie orzekał Trybunał, omawiany artykuł dotyczy zasady skutecznej ochrony sądowej (zob. w szczególności ww. wyrok w sprawie *Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland* przeciwko Komisji, pkt 179 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 76 W związku z tym prawo to ma zastosowanie w ramach środka zaskarżenia skierowanego przeciw decyzji Komisji (zob. w szczególności ww. wyrok w sprawie *Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland* przeciwko Komisji, pkt 178 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 77 Choć wnosząca odwołanie skupia swoją krytykę zasadniczo na okresie bezczynności procesowej Sądu, obejmującym czas między zakończeniem procedury pisemnej a rozpoczęciem procedury ustnej, to jednak nie podniosła ona naruszenia tego prawa na rozprawie przed Sądem.
- 78 Wbrew twierdzeniom Komisji takie pominięcie nie może skutkować niedopuszczalnością czwartego zarzutu jako podniesionego po raz pierwszy w ramach odwołania. Choć bowiem strona powinna mieć możliwość podniesienia uchybienia proceduralnego, w przypadku gdy uzna, że wykazane zostało naruszenie mających zastosowanie reguł, nie może ona być zobowiązana do uczynienia tego na etapie, gdy nie są jeszcze znane wszystkie skutki tego naruszenia. Odnosnie w szczególności do przekroczenia przez Sąd rozsądnego terminu do wydania orzeczenia wnosząca odwołanie, która uważa, że to przekroczenie narusza jej interesy przed Sądem, nie ma obowiązku natychmiastowego podniesienia tego naruszenia. Gdy uzna to za właściwe, może ona odczekać do zakończenia postępowania w celu poznania jego całkowitego czasu trwania i uzyskania w ten sposób wszystkich elementów koniecznych dla określenia naruszenia, którego w jej przekonaniu dopuszczono się względem niej.
- 79 Zarzut czwarty podniesiony przez wnoszącą odwołanie na jego poparcie jest zatem dopuszczalny.

– Co do istoty

- 80 Na wstępie należy przypomnieć, że według Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przekroczenie rozsądnego terminu do wydania orzeczenia jako uchybienie proceduralne stanowiące naruszenie prawa podstawowego musi otwierać danej stronie drogę do skutecznej skargi umożliwiającej jej odpowiednie skorygowanie tego uchybienia (zob. wyrok ETPC z dnia 26 października 2000 r. w sprawie Kudła przeciwko Polsce, *Recueil des arrêts et décisions*, 2000 XI, §§ 156, 157).
- 81 Ponieważ wnosząca odwołanie żąda uchylenia zaskarżonego wyroku i, pomocniczo, obniżenia kwoty nałożonej na nią grzywny, należy stwierdzić, że Trybunał już orzekł, iż w braku jakiejkolwiek poszlaki wskazującej, że przewlekłość postępowania przed Sądem miała wpływ na wynik sporu, nieprzestrzeganie terminu do wydania rozsądnego orzeczenia nie może prowadzić do uchylenia zaskarżonego wyroku (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland przeciwko Komisji, pkt 190, 196 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 82 Orzecznictwo to jest w szczególności oparte na założeniu, zgodnie z którym, w przypadku gdy nieprzestrzeganie rozsądnego terminu na wydanie orzeczenia pozostaje bez wpływu na wynik sporu, uchylenie zaskarżonego wyroku nie byłoby w stanie zaradzić naruszeniu przez Sąd zasady skutecznej ochrony sądowej (zob. ww. wyrok w sprawie Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland przeciwko Komisji, pkt 193).
- 83 W niniejszej sprawie wnosząca odwołanie nie przedstawiła Trybunałowi jakiejkolwiek poszlaki pozwalającej na ujawnienie tego, że nieprzestrzeganie przez Sąd rozsądnego terminu na wydanie orzeczenia mogło mieć wpływ na rozstrzygnięcie zawisłego przed nim sporu.
- 84 Ponadto z uwagi na konieczność zapewnienia poszanowania reguł unijnego prawa konkurencji Trybunał nie może pozwolić wnoszącej odwołanie – na tej tylko podstawie, że naruszono rozsądny termin na wydanie orzeczenia – na zakwestionowanie zasadności lub kwoty grzywny, jeżeli wszystkie jej zarzuty odnoszące się do ustaleń poczynionych przez Sąd w przedmiocie kwoty tej grzywny i ukaranego za jej pomocą zachowania zostały oddalone (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland przeciwko Komisji, pkt 194).
- 85 Z powyższego wynika, że, wbrew żądaniu wnoszącej odwołanie, zarzut czwarty jako taki nie może doprowadzić do uchylenia zaskarżonego wyroku.
- 86 W zakresie, w jakim wnosząca odwołanie występuje z żądaniem obniżenia kwoty nałożonej na nią grzywny w sposób uwzględniający skutki finansowe wynikające dla niej z przewlekłości postępowania przed Sądem, należy przypomnieć, że niegdyś Trybunał, który analizował już podobną sytuację przychylił się do takiego żądania ze względów ekonomiki postępowania oraz w celu natychmiastowego i skutecznego naprawienia takiego uchybienia proceduralnego i w ten sposób dokonywał obniżenia kwoty grzywny (wyrok z dnia 17 grudnia 1998 r. w sprawie C-185/95 P Baustahlgewebe przeciwko Komisji, Rec. s. I-8417, pkt 48).
- 87 Następnie Trybunał w ramach sprawy dotyczącej decyzji Komisji stwierdzającej istnienie nadużycia pozycji dominującej, jednak nienakładającej grzywny, orzekł, że nieprzestrzeganie przez Sąd rozsądnego terminu na wydanie orzeczenia może stanowić podstawę do wystąpienia z żądaniem odszkodowania (zob. ww. wyrok w sprawie Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland przeciwko Komisji, pkt 195).
- 88 Zapewne niniejsza sprawa dotyczy sytuacji analogicznej do tej, w której wydano ww. wyrok w sprawie Baustahlgewebe przeciwko Komisji. Niemniej jednak żądanie odszkodowania kierowane przeciwko Unii na podstawie art. 268 TFUE i art. 340 akapit drugi TFUE stanowi, ze względu na to, że może ono obejmować wszystkie sytuacje przekroczenia rozsądnego czasu trwania postępowania, skuteczny i powszechnie stosowany środek w celu podniesienia i ukarania takiego naruszenia.

- 89 Istnieją zatem podstawy do orzeczenia przez Trybunał, że naruszenie przez sąd Unii wynikającego z art. 47 akapit drugi karty obowiązku do wydania w rozsądnym terminie orzeczenia w sprawach do niego skierowanych powinno spotkać się z sankcją w postaci skargi o odszkodowanie wniesionej przed Sąd, ponieważ taka skarga stanowi skuteczny ku temu środek.
- 90 Z powyższego wynika, że żądanie naprawienia szkody spowodowanej nieprzestrzeganiem przez Sąd rozsądnego terminu do wydania orzeczenia nie może być bezpośrednio przedłożone Trybunałowi w ramach odwołania, lecz należy je złożyć do samego Sądu.
- 91 Odnośnie do kryteriów pozwalających na dokonanie oceny, czy Sąd przestrzegał zasady rozsądnego terminu, należy przypomnieć, że rozsądny charakter terminu do wydania orzeczenia winien być oceniany na podstawie okoliczności właściwych dla każdej sprawy, takich jak złożoność sporu i zachowanie stron (zob. w szczególności ww. wyrok w sprawie *Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland* przeciwko Komisji, pkt 181 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 92 Trybunał wyjaśnił w tym względzie, że wykaz właściwych kryteriów nie jest wyczerpujący i że ocena kwestii rozsądnego charakteru rzeczonego terminu nie wymaga systematycznej analizy okoliczności sprawy pod kątem każdego z nich, jeżeli czas trwania postępowania wydaje się uzasadniony w świetle jednego z tych kryteriów. Tak więc można przyjąć, że złożoność sprawy lub opieszałe zachowanie skarżącego mogą usprawiedliwiać zbyt długi *prima facie* termin (zob. w szczególności ww. wyrok w sprawie *Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland* przeciwko Komisji, pkt 182 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 93 Przy ocenie tych kryteriów należy uwzględnić fakt, że w razie sporu co do istnienia naruszenia reguł konkurencji fundamentalny wymóg pewności prawa, z której podmioty gospodarcze powinny korzystać, a także cel polegający na zapewnieniu niezakłóconej konkurencji na rynku wewnętrznym mają szczególne znaczenie nie tylko dla samego wnoszącego odwołanie i jego konkurentów, ale również dla osób trzecich ze względu na dużą liczbę zainteresowanych osób oraz wchodzące w grę interesy finansowe (zob. w szczególności ww. wyrok w sprawie *Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland* przeciwko Komisji, pkt 186 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 94 Do Sądu będzie również należało dokonanie oceny zarówno materialnego charakteru podnoszonej szkody, jak i związku przyczynowego między szkodą a przewlekłością spornego postępowania sądowego, podczas badania dostarczonych w tym celu dowodów.
- 95 W tym względzie należy podkreślić, że w przypadku skargi o odszkodowanie opartej na naruszeniu przez Sąd art. 47 akapit drugi karty, polegającym na nieprzestrzeganiu przez niego wymogów związanych z dochowaniem rozsądnego terminu do wydania orzeczenia, do Sądu należy, zgodnie z art. 340 akapit drugi TFUE, uwzględnienie zasad ogólnych mających zastosowanie w porządkach prawnych państw członkowskich przy okazji rozpoznawania skarg dotyczących podobnych naruszeń. W tym kontekście Sąd w szczególności powinien zbadać, czy jest możliwe określenie, poza istnieniem szkody materialnej, wystąpienia szkody niematerialnej, jakiej doznała strona w następstwie przekroczenia terminu i która to szkoda w danym przypadku powinna zostać w odpowiedni sposób naprawiona.
- 96 To zatem Sąd – orzekając w innym składzie niż ten, który rozpoznawał spór zapoczątkowujący postępowanie, którego czas trwania jest krytykowany, oraz stosując kryteria zdefiniowane w pkt 91–95 niniejszego wyroku – jest zgodnie z art. 256 ust. 1 TFUE właściwy, aby wydać rozstrzygnięcie w przedmiocie takich żądań odszkodowawczych.
- 97 Tymczasem należy stwierdzić, że czas trwania postępowania przed Sądem, który wyniósł prawie 5 lat i 9 miesięcy, nie może być uzasadniony jakkolwiek z okoliczności właściwych niniejszej sprawie.

- 98 W szczególności okazuje się, że okres pomiędzy zakończeniem procedury pisemnej wraz ze złożeniem dupliki Komisji w lutym 2007 r. a otwarciem procedury ustnej w grudniu 2010 r., trwał 3 lata i 10 miesięcy. Okoliczności niniejszej sprawy – niezależnie od tego, czy byłyby to złożoność sporu, zachowanie stron czy też zaistnienie kwestii incydentalnych – nie mogą tłumaczyć długości tego okresu.
- 99 Odnosnie do kwestii złożoności sporu, z analizy wniesionej przez wnoszącą odwołanie w pierwszej instancji skargi, która została pokrótce przedstawiona w pkt 12 i 13 niniejszego wyroku wynika, że podniesione zarzuty, choć wymagały przeprowadzenia pogłębionej analizy, nie przedstawiały szczególnie podwyższonego stopnia trudności. Nawet jeśli piętnastu adresatów spornej decyzji wniosło do Sądu skargi o stwierdzenie nieważności tej decyzji, okoliczność ta nie mogła stanowić przeszkody dla Sądu w przygotowaniu streszczenia akt i procedury ustnej w okresie krótszym niż 3 lata i 10 miesięcy.
- 100 Należy podkreślić, że w trakcie tego okresu postępowanie nie zostało przerwane czy opóźnione wskutek przyjęcia przez Sąd jakiegokolwiek środka organizacji postępowania.
- 101 Jeśli chodzi o zachowanie stron oraz wystąpienie kwestii incydentalnych, fakt, że wnosząca odwołanie wystąpiła w październiku 2010 r. o ponowne otwarcie procedury pisemnej, nie może uzasadniać okresu 3 lat i 8 miesięcy, który już upłynął od jej zamknięcia. Ponadto, jak stwierdziła rzecznik generalna w pkt 134 swojej opinii, z okoliczności, iż wnosząca odwołanie została zawiadomiona w grudniu 2010 r. o tym, że w lutym 2011 r. zostanie przeprowadzona rozprawa, jasno wynika, że to zdarzenie proceduralne mogło mieć jedynie niewielki – albo wręcz żaden – wpływ na łączny czas trwania postępowania.
- 102 W świetle powyższego należy stwierdzić, że postępowanie toczące się przed Sądem stanowiło naruszenie art. 47 akapit drugi karty poprzez nieprzestrzeganie wymogów związanych z dochowaniem rozsądnego terminu do wydania orzeczenia, co stanowi wystarczająco istotne naruszenie normy prawnej, której przedmiotem jest przyznanie jednostkom uprawnienia (wyrok z dnia 4 lipca 2000 r. w sprawie C-352/98 P Bergaderm i Goupil przeciwko Komisji, Rec. s. I-5291, pkt 42).
- 103 Z rozważań przedstawionych w pkt 81–90 niniejszego wyroku wynika jednak, że zarzut czwarty należy oddalić.

W przedmiocie sytuacji finansowej wnoszącej odwołanie

- 104 Na rozprawie wnosząca odwołanie przedstawiła Trybunałowi informacje dotyczące jej aktualnej sytuacji finansowej, z których wynikało, że nie jest ona w stanie zapłacić grzywny nałożonej w spornej decyzji. Jej zdaniem te argumenty są dopuszczalne, ponieważ, z jednej strony, są związane z pojawieniem się nowych okoliczności faktycznych w rozumieniu art. 127 regulaminu postępowania oraz, z drugiej strony, stanowią rozszerzenie zarzutu czwartego dotyczącego naruszenia zasady rozsądnego terminu.
- 105 Komisja twierdzi, iż te argumenty są niedopuszczalne z uwagi na fakt, że stanowią nowe argumenty, a w każdym razie są bezzasadne, ponieważ nie zostały wsparte dowodami.
- 106 W tym względzie należy przypomnieć, że odwołania wnoszone do Trybunału mogą dotyczyć wyłącznie kwestii prawnych. Tymczasem w celu dokonania oceny zdolności wnoszącej odwołanie do zapłaty grzywny nałożonej na nią przez Komisję Trybunał musiałby dokonać analizy okoliczności faktycznych, co nie należy do jego właściwości w ramach odwołania.
- 107 Ponadto Trybunał w ramach odwołania nie może ze względów słuszności zastąpić własną oceną oceny dokonanej przez Sąd orzekający w ramach nieograniczonego prawa orzekania w przedmiocie kwoty grzywny nałożonej na przedsiębiorstwo z powodu naruszenia przez nie norm prawa Unii (zob.

w szczególności wyrok z dnia 10 maja 2007 r. w sprawie C-328/05 P SGL Carbon przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-3921, pkt 98 i przytoczone tam orzecznictwo). Poza tym zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, przy ustalaniu kwoty grzywny Komisja nie ma obowiązku uwzględnienia sytuacji finansowej zainteresowanego przedsiębiorstwa, gdyż uznanie takiego obowiązku oznaczałoby przyznanie przedsiębiorstwom najmniej przystosowanym do warunków rynkowych nieuzasadnionej przewagi konkurencyjnej (zob. w szczególności ww. wyrok w sprawie SGL Carbon przeciwko Komisji, pkt 100 i przytoczone tam orzecznictwo).

- ¹⁰⁸ Argumenty wnoszącej odwołanie oparte na jej sytuacji finansowej należy zatem odrzucić jako niedopuszczalne, a w każdym razie oddalić je jako bezzasadne.
- ¹⁰⁹ Należy jednak dodać, że w zakresie, w jakim wnosząca odwołanie uważa, iż jej trudności finansowe przedstawiają związek przyczynowy z nieprzestrzeganiem przez Sąd zasady wydania orzeczenia w rozsądnym terminie, ma ona prawo do podniesienia tego w ramach skargi wniesionej do Sądu na podstawie art. 268 TFUE i art. 340 akapit drugi TFUE (zob. pkt 94–96 niniejszego wyroku).
- ¹¹⁰ Z całości powyższych rozważań wynika, że żaden z zarzutów podniesionych przez wnoszącą odwołanie w uzasadnieniu odwołania nie może zostać uwzględniony, a w związku z tym odwołanie to należy oddalić w całości.

W przedmiocie kosztów

- ¹¹¹ Zgodnie z art. 184 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem, jeżeli odwołanie jest bezzasadne, Trybunał rozstrzyga o kosztach.
- ¹¹² Zgodnie z art. 138 § 1 tego regulaminu, mającym zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie art. 184 § 1 regulaminu, kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ Komisja wniosła o obciążenie wnoszącej odwołanie kosztami postępowania, a ta przegrała sprawę, należy obciążyć ją własnymi kosztami oraz kosztami poniesionymi przez Komisję.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

- 1) Odwołanie zostaje oddalone.**
- 2) Gascogne Sack Deutschland GmbH zostaje obciążona kosztami niniejszego odwołania.**

Podpisy